

บทที่

7

พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาเขตบางเขน

Stallholders' Economic Behaviors :
A Case Study of Bang Khein District

สุจิตรา สามัคคีธรรม
Sujitra Samukkethum

พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาเขตบางเขน

Stallholders' Economic Behaviors :
A Case Study of Bang Khein District

สุจิตรา สามัคคีธรรม¹
Sujitra Samukkethum

บทนำ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงรายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน และการออมของครัวเรือนหาบเร่แผงลอยในเขตบางเขน ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 256 คน ตามแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ มีรายได้เฉลี่ย 26,334 บาทต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ย 13,584 บาทต่อเดือน หนี้สินเฉลี่ย 20,895 บาทต่อคน และเงินออมเฉลี่ย 144,090 บาทต่อคน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์อาชีพ ประเภทของหาบเร่แผงลอย ประเภทของสินค้าที่จำหน่าย และจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายจ่าย คือ รายได้ การศึกษา และสถานภาพสมรส ปัจจัยที่ส่งผลต่อเงินออมและหนี้สิน คือ รายได้

คำสำคัญ: เศรษฐกิจนอกระบบ; พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหาบเร่แผงลอย

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์) [sujitra_640@hotmail.com] phone : 085-2194606

Abstract

The objective of this research is to study income, expenditure, debt, and saving of stallholders' households in Bangkokheun district. The method of quantitative research is utilized through interviewing 256 samples with structured questionnaires. The study finds that the level of the economic status of stallholders is relatively high-their average income is 26,334 baht per month, average expenditure is 13,584 baht per month, average debt is 20,895 baht per household, and average saving is 144,090 baht per household. Factors effecting to the level of income include age, occupational experience, types of stalls, types of goods, and working hours within a week. Factors effecting to the level of expenditure include income, education, and marital status. A factor effecting to the level of saving and debt is income.
Keywords: informal economic sector; stallholders' economic behavior

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาสู่ความทันสมัยนับจากทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา ประเทศไทย ได้มุ่งเร่งการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การค้า และบริการ โดยละทิ้งภาคเกษตรกรรม อันทำให้ภาคชนบทตกอยู่ในสภาวะล้าหลังและยากจน นำไปสู่การอพยพของชาวชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำและแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีกว่า แรงงานอพยพเหล่านี้ได้เข้ามาทำงานรับจ้าง และบางส่วนได้ทำงานในภาคนอกระบบ เช่น การค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง และหาบเร่แผงลอย ฯลฯ แรงงานนอกระบบดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้น จนภาครัฐหันมายอมรับความสำคัญของแรงงานนอกระบบ ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) เป็นครั้งแรก และในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระไว้ในแผนการกระจายรายได้ ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวขนาดเล็กและธุรกิจขนาดย่อม เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในการแก้ปัญหาความยากจนในเขตเมือง ทั้งนี้โดยเน้นกลุ่มผู้ค้าหาบเร่ และ

ผู้รับงานไปทำที่บ้าน เป็นต้น ส่วนทางกรุงเทพมหานครได้ขานรับที่จะนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยกำหนดให้มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยไว้ในแผนแก้ไขปัญหาคาความยากจน โดยกำหนดว่าจะอำนวยความสะดวกและจัดสถานที่ขายแก่หาบเร่แผงลอยเป็นหลักแหล่งชัดเจน (เรณู สังข์ของเงิน, 2534)²

อาชีพหาบเร่แผงลอยก็เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งที่ตั้งได้ง่าย ใช้แรงงานในครอบครัวหาบเร่ค้าขายไปตามทางสาธารณะหรือตั้งแผงขาย นับว่าเป็นอาชีพสำคัญและมีบทบาทในการเป็นแหล่งบริโภค อุปโภค และแหล่งงานสำหรับคนจน ข้อมูลการสำรวจของกรุงเทพมหานครพบว่า ในปี 2553 มีผู้ประกอบการอาชีพหาบเร่แผงลอยทั้งสิ้นกว่า 37,000 ราย จำแนกเป็นผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในจุดผ่อนผัน 666 จุด และนอกจุดผ่อนผัน 670 จุด (โพสต์ทูเดย์, 2554 : 1-3 และเดลินิวส์, 2554) นอกจากนี้ยังมีผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ประกอบการอยู่ในตรอก ซอก ซอย ซึ่งตกรสำรวจอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากนับรวมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยทุกประเภทเข้าด้วยกัน ก็จะมีไม่น้อยกว่า 100,000 ครอบครัว

เศรษฐกิจหาบเร่แผงลอยทำหน้าที่เชิงบวกอันสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจดังนี้

- 1) ก่อให้เกิดการสร้างงานจำนวนมาก เนื่องจากการประกอบหาบเร่แผงลอยใช้เงินทุนต่ำ ใช้ทักษะ/ความรู้ที่ติดตัวมีอยู่เดิม การจัดการไม่ยุ่งยาก อันทำให้คนจนเมืองหันมาประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยได้โดยง่าย
- 2) เนื่องจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมักใช้แรงงานของตนเองและไม่นำค่าจ้างมาคิดคำนวณเป็นต้นทุน สินค้าที่ผลิตได้จึงมีราคาต่ำ อันทำให้ค่าครองชีพโดยรวมในภาคเมืองอยู่ในระดับต่ำ
- 3) การขยายตัวของหาบเร่แผงลอยอย่างสูงในช่วงกว่า 30 ปีที่ผ่านมา สามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวม และสนับสนุนการพึ่งตนเองของระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย (นฤมล นิราทร, 2548) และ
- 4) หาบเร่แผงลอยทำให้ระบบเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ง่าย กล่าวคือในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจผู้ว่างงานจำนวนมากสามารถเข้าสู่อาชีพหาบเร่แผงลอยได้ แต่ในช่วงเศรษฐกิจเติบโต ภาคเศรษฐกิจนอกระบบก็จะหดตัวลง เนื่องจากถูกดูดซับกลับเข้าสู่

² กรุงเทพมหานคร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานนโยบายด้านเทศกิจ เพื่อดำเนินการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย ได้แก่ การทำทะเบียนผู้ค้า อนุญาต กำหนดมาตรการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งกำหนดมาตรการไม่ให้มีการรีดไถผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภท คือ จุดผ่อนผัน (อนุญาตให้ประกอบการหาบเร่แผงลอยได้) จุดทบทวน และจุดห้ามขาย (อ้างจาก Thai PR. net, 2554)

แรงงานในระบบอีกครั้ง เศรษฐกิจนอกระบบจึงช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของระบบสังคมลงได้มาก

เนื่องจากอาชีพหาบเร่แผงลอยใช้เงินทุนและทักษะต่ำ จึงส่งผลให้ผู้ค้ารายใหม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย อันก่อให้เกิดการแข่งขันสูง ในขณะที่ผู้ค้าต้องใช้แรงงานอย่างหนักในแต่ละวัน โดยพวกเขาได้รวมค่าแรงงานของตนเข้าไปในต้นทุนสินค้า ทำให้ผลการประกอบการมีอัตรากำไร ผู้ค้าจำนวนไม่น้อยตกอยู่ในภาวะหนี้สิน (ดวงฤทัย พรธเนศ, 2552) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนี้นอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง (ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม, 2553) มีผลงานวิจัยหลายชิ้น (จุฑามาศ ไชยรบ, 2546; ขำนาถ นันทะชัย และ เอกสิทธิ์ แก้วคำ, 2546; ดวงฤทัย พรธเนศ, 2552; พัทธวีโร สหุณาฬุ, 2546; สมนึก แผงนคร, 2546) ที่พบว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยตกอยู่ในสภาวะยากจนและดำรงชีวิตด้วยความลำบาก

ผลงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการที่จะข้อโต้แย้งว่า ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยไม่จำเป็นต้องยากจนเสมอไป ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยพบว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยส่วนใหญ่มีสถานทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ในแง่หนึ่งจึงทำให้ต้องหันมาทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยกันใหม่ การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของครัวเรือนหาบเร่แผงลอยในรายละเอียด อันได้แก่ ด้านรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออม เพื่อต้องการทราบว่าครอบครัวหาบเร่แผงลอยมีการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจอย่างไร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะมีประโยชน์ในการนำไปปรับใช้ในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนหาบเร่แผงลอยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษามีดังนี้ 1) เพื่อศึกษารายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน และการออมของครัวเรือนหาบเร่แผงลอยในเขตบางเขน และ 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออมของครอบครัวหาบเร่แผงลอย

ขอบเขตการศึกษา ประชากรในการศึกษา คือ ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถี ในจุดผ่อนผัน จำนวน 22 จุด ในแขวงอนุสาวรีย์และแขวงท่าแร่ เขตบางเขน³ รวมทั้ง

³ จุดผ่อนผัน 22 จุด ได้แก่ ตลาดไทยมรงค์, คลองลำผักชี, หนาร้านแวนตาเอแอนต์พี พหลโยธิน 50 พหลโยธิน 48 แพลตการ์เคหะใกล้พหลโยธิน 48 พหลโยธิน 67 ธนาคารแสดงดนตรีดชาร์เตอร์ พหลโยธิน 55 ตลาดมงคลไชย กม.4 หน้าเขเวนอีเลฟเวน กม.4 หน้าแพลตฟอร์มเคหะ กม.4 ซอยรามอินทรา 34 หน้า หจก.สุรยุทธ์เอ็นเตอร์ไพรซ์ หน้ากองการภาพ ธนาคารแสดงดนตรีดชาร์เตอร์ ซ่างห้างบักชี ซ่างโรงพยาบาลเซ็นทรัล ตลาดมงคลชัย กม.4 และ ปากซอยพหลโยธิน 59-61

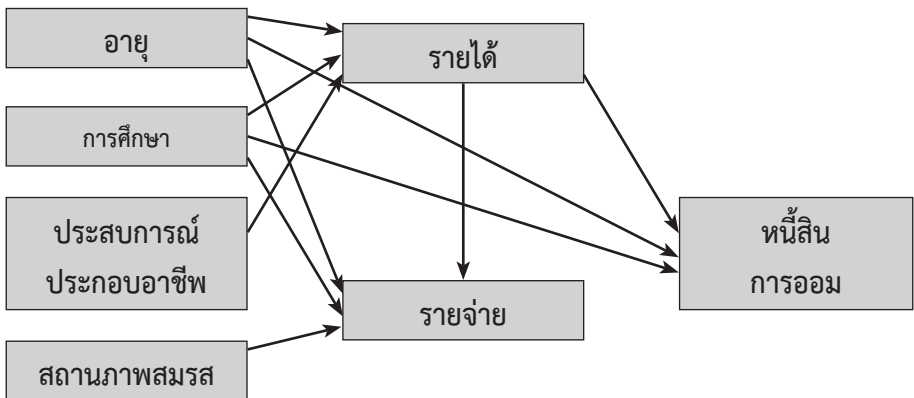

ผู้ประกอบการหาแร่แฝงลอยนอกรจุดผ่อนผันในเขตเดียวกัน โดยศึกษาหาแร่แฝงลอย 10 ประเภท ได้แก่ เสื้อผ้า/เครื่องประดับ ขนม ผลไม้ ล้อตเตอรี่ พระเครื่อง กีบซ้อป อาหาร ก๋วยเตี๋ยว เครื่องดื่ม และผักสด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี พบว่ามีการจำแนกหาแร่แฝงลอยออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) หาแร่ หมายถึง ผู้ค้าที่ใช้แรงกายหาสินค้าที่บรรจุในหาบ โดยมีไม้คานวางบนไหล่เพื่อนำสินค้าไปตระเวนขายเรื่อยๆ ไม่หยุดอยู่กับที่ 2) แฝงลอย หมายถึง ผู้ค้ามีสถานที่ขายอยู่ตามริมทางเท้าหรือที่สาธารณะ และมักปลุกเป็นเพิง และมีโต๊ะใช้เป็นที่ขาย 3) รถเข็น หมายถึง รถเข็นเล็กๆ ที่ผู้ค้าใช้เข็นสินค้าไปขายตามที่ต่างๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายหาแร่ และ 4) แบกะดิน หมายถึง ผู้ค้าได้นำสินค้าไปวางไว้บนล้อหรือกระดาดที่ปูลงบนพื้น สำหรับจำหน่าย

สำหรับกรอบแนวคิดในการศึกษา จะได้นำเสนอในแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถแยกออกเป็นแบบจำลองย่อย 4 แบบ คือ

$$1) \text{ แบบจำลองรายได้} \quad Y = f(A, B, O)$$

$$2) \text{ แบบจำลองรายจ่าย} \quad C = g(Y, A, B, D)$$

3) แบบจำลองหนี้สิน $E = h(Y, A, B)$

4) แบบจำลองการออม $S = j(Y, A, B)$

โดยที่

A = อายุ

B = การศึกษา

C = รายจ่าย

D = สถานภาพสมรส

E = หนี้สิน

O = ประสบการณ์ประกอบอาชีพ

S = การออม

Y = รายได้

สมมติฐานในการศึกษา มี 4 ข้อ คือ 1) เมื่อนำอายุ การศึกษา และประสบการณ์ประกอบอาชีพ เข้าทดสอบพร้อมกัน จะทำให้รายได้ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอายุ การศึกษา และประสบการณ์ประกอบอาชีพ 2) เมื่อนำรายได้ อายุ การศึกษา และสถานภาพสมรส เข้าทดสอบพร้อมกัน จะทำให้รายจ่ายของครัวเรือนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ อายุ การศึกษา และสถานภาพสมรส 3) เมื่อนำรายได้ อายุ และการศึกษา เข้าทดสอบพร้อมกัน จะทำให้หนี้สิน ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ อายุ และการศึกษา 4) เมื่อนำรายได้ อายุ และการศึกษา เข้าทดสอบพร้อมกัน จะทำให้ การออม ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ อายุ และการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้มุมมองทางเศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหารายได้และการใช้จ่ายหมวดต่างๆ ที่เป็นตัวเงิน รวมทั้งภาระหนี้สินและการออมของครัวเรือนหาบเร่แผงลอย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง เพื่ออธิบายถึงแบบแผนของการแสวงหารายได้หมวดต่างๆ แบบแผนการใช้จ่าย ภาระหนี้สิน และพฤติกรรมออม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในเขตบางเขน จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้ค้าในจุดผ่อนผัน 22 จุด รวม 209 คน และ 2) ผู้ค้านอกจุดผ่อนผัน (ค้าริมทางเท้าในตลาดสด ตลาดนัด ในชุมชน และริมทางเข้าซอยต่างๆ) ประมาณ 500 คน รวมประชากร $(209+500) = 709$ คน

การกำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้วิธีการของยามานะ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ = 5% เมื่อหาค่าในสมการ จะได้ตัวอย่างเท่ากับ 256 คน โดยผู้วิจัยได้จำแนกเป็นผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในจุดผ่อนผัน 76 คน และนอกจุดผ่อนผัน 180 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง : 1) กรณีจุดผ่อนผัน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (proportional stratified sampling) โดยสุ่มจากทุกจุดผ่อนผัน และ 2) กรณีนอกจุดผ่อนผัน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยอาศัยความสะดวก (convenience sampling) แต่พยายามกระจายตัวอย่างให้มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งผู้ประกอบการค้าบนริมทางเท้าในบริเวณตลาดสด ตลาดนัด ภายในชุมชน และริมทางเข้าตรอกซอกซอยต่างๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง⁴ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองในจุดผ่อนผัน (ใช้เวลา 1.5 เดือน) ส่วนกรณีนอกจุดผ่อนผัน (40 จุด) ใช้ผู้ช่วยวิจัย 4 คน ให้เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ Multiple Regression Analysis, One-Way Analysis of Variance, และ Pearson Correlation

รายได้ รายจ่าย หนี้สินและ การออม ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย หนี้สินและการออม ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีดังนี้

ประการแรก รายได้รวมของครัวเรือนหาบเร่แผงลอยมีค่าเฉลี่ย = 29,937.58 บาทต่อเดือน จำแนกเป็น 1) รายได้จากการค้าหาบเร่แผงลอย (เฉลี่ย 26,333.98 บาทต่อเดือน) 2) รายได้ที่บุตร/คู่สมรสส่งให้ (เฉลี่ย 2,094.92 บาทต่อเดือน) 3) รายได้จากประกอบอาชีพเสริม (เฉลี่ย 1,461.80 บาทต่อเดือน) และ 4) รายได้จากค่าเช่า (เฉลี่ย 46.88 บาทต่อเดือน)

⁴ หลังจากที่ได้ร่างแบบสอบถามเสร็จแล้ว จะได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้วิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงเกี่ยวกับความถูกต้องทางด้านเนื้อหา (content validity) หลังจากนั้น จะได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (pretest) กับผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอย (ที่มีใช้ตัวอย่าง) จำนวน 30 ราย เพื่อดำเนินการข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ประการที่สอง รายได้รวมของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.9) กระจายอยู่ระหว่าง 10,001-60,000 บาทต่อเดือน โดยมีผู้ที่มีรายได้รวมสูงกว่าเดือนละ 60,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 8.3 แต่ก็มีผู้ที่มีรายได้รวม 10,000 บาทต่อเดือนลงมาร้อยละ 12.8

ประการที่สาม ค่าใช้จ่ายรวมของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอยเฉลี่ยเดือนละ 13,584 บาท โดยหมวดรายจ่ายที่มากที่สุด 6 อันดับแรก ได้แก่ 1) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม เฉลี่ยเดือนละ 4,281 บาท 2) ค่าเล่าเรียนบุตร เฉลี่ยเดือนละ 2,477 บาท 3) ค่าที่พักอาศัย เฉลี่ยเดือนละ 1,849 บาท 4) ค่าสหนาการและการท่องเที่ยว เฉลี่ยเดือนละ 1,322 บาท 5) ค่าผ่อนรายเดือน (ผ่อนบ้าน ผ่อนรถ ฯลฯ) เฉลี่ยเดือนละ 987 บาท และ 6) ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ เฉลี่ยเดือนละ 775 บาท ส่วนที่เหลือ ได้แก่ ค่าสุรา บุหรี่ การพนัน เงินทำบุญ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ค่าซื้อห่วย เครื่องนุ่งห่ม ภาษีสังคม ค่ารักษาพยาบาลและอื่นๆ

ประการที่สี่ หนี้สินของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย พบว่า หนี้เฉลี่ยต่อคน เท่ากับ 20,895 บาท โดยคนที่ไม่มียอดหนี้มีร้อยละ 69.1 ส่วนที่เป็นหนี้ นั้น เป็นหนี้ตั้งแต่ 60,000 บาทลงมา มีร้อยละ 19.1 และที่เหลือเป็นหนี้เกินกว่า 60,001 บาทขึ้นไป มีร้อยละ 11.8 โดยผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเป็นหนี้ในระบบ 19 ราย และเป็นหนี้นอกระบบ 60 ราย

ประการสุดท้าย การออมของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอย พบว่า มีเงินออมรวมโดยเฉลี่ยประมาณ 144,090 บาท เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ไม่มีเงินออม มีร้อยละ 34.0 ผู้มีเงินออมตั้งแต่ 100,000 บาท ลงมา มีร้อยละ 39.1 ผู้มีเงินออมประมาณ 100,001-400,000 บาท มีร้อยละ 18.6 และผู้มีเงินออมตั้งแต่ 400,001 บาทขึ้นไป มีร้อยละ 7.6

การทดสอบสมมติฐาน

ในส่วนนี้จะทำการทดสอบสมมติฐาน จำนวน 4 ข้อ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุรายได้ของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอย

ตัวแปรอิสระ (Model 2)	รายได้ของผู้ประกอบการ หาบเร่แผงลอย		t	Sig.
	B	β		
Constant	44308.263		7.485	.000
อายุ	-430.899	-.196	-2.671	.008
ประสบการณ์อาชีพ	503.158	.122	1.656	.099

R = .166; R square = .028

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (แบบถดถอยหลัง) ซึ่งได้เลือกใช้ Model 2 โดยไม่มีตัวแปรการศึกษา เนื่องจากการทดลองสร้างสมการปรากฏว่าการศึกษาไม่มีผลต่อรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยังคงเหลือตัวแปรต้น 2 ตัว คือ อายุ และประสบการณ์ประกอบอาชีพ พบว่าตัวแปรต้นทั้ง 2 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ = 2.8 % (R square = .028) โดยอายุอธิบายความผันแปรของรายได้มากกว่าประสบการณ์ประกอบอาชีพ ($|-0.196| > |0.122|$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุรายได้จ่ายของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอย

ตัวแปรอิสระ (Model 2)	รายจ่ายของผู้ประกอบการ หาบเร่แผงลอย		t	Sig.
	B	β		
Constant	-5669.513		-1.197	.232
รายได้	.132	.201	3.322	.001
การศึกษา	1638.123	.186	2.739	.007
สถานภาพสมรส	3163.772	.194	2.871	.004

R = .302; R square = .091

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (แบบถอยหลัง) พบว่าอายุไม่มีผลต่อรายจ่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรต้นที่เหลือคือ รายได้ การศึกษา และสถานภาพสมรส พบว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ = 9.1% (R square = .091) โดยรายได้สามารถอธิบายความผันแปรของรายจ่ายได้มากกว่าสถานภาพสมรส และสถานภาพสมรสอธิบายได้มากกว่าการศึกษา ($|.201| > |.194| > |.186|$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขั้นต้นของผู้ประกอบการชาวตำบลแวงน้อย

ตัวแปรอิสระ (Model 3)	ห้สินของผู้ประกอบการ ชาวตำบลแวงน้อย		t	Sig.
	B	β		
Constant	35878.935		7.273	.000
รายได้	-.501	-.231	-3.788	.000

R = .231; R square = .050

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (แบบถอยหลัง) พบว่าการศึกษาและอายุไม่มีผลต่อห้สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยังคงเหลือตัวแปรต้น 1 ตัว คือ รายได้ ซึ่งพบว่า “รายได้” อธิบายความผันแปร “ห้สิน” ได้ = 5.0% (R square = .050)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุการอมของผู้ประกอบการหาบแร่แฝงลอย

ตัวแปรอิสระ (Model 3)	การอมของผู้ประกอบการ หาบแร่แฝงลอย		t	Sig.
	B	β		
Constant	-91519.741		-3.136	.002
รายได้	7.870	.534	10.069	.000

R = .534; R square = .282

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคุณมาตรฐาน (แบบถอยหลัง) พบว่า การศึกษาและอายุไม่มีผลต่อการอมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงคงเหลือตัวแปรต้น 1 ตัว คือ “รายได้” ซึ่งพบว่า “รายได้” อธิบายความผันแปรของ “การอม” ได้ = 28.2 % (R square = .282)

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1. เมื่อนำอายุ การศึกษา และประสบการณ์ประกอบอาชีพ เข้าทดสอบพร้อมกัน รายได้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอายุ การศึกษา และประสบการณ์การประกอบอาชีพ	รายได้ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอายุ และประสบการณ์การประกอบอาชีพ (โดยตัวแปรทั้งสองร่วมอธิบายรายได้ = 2.8%)
2. เมื่อนำรายได้ อายุ การศึกษา และสถานภาพเข้าทดสอบพร้อมกัน รายจ่ายขึ้นอยู่กับรายได้ อายุ การศึกษา และสถานภาพ	รายจ่าย ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ การศึกษา และสถานภาพ (ตัวแปรทั้งสามร่วมอธิบายรายจ่าย = 9.1%)
3. เมื่อนำรายได้ อายุ และการศึกษา เข้าทดสอบพร้อมกัน หนี้สินขึ้นอยู่กับรายได้ อายุ และการศึกษา	หนี้สิน ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ (โดยรายได้สามารถอธิบายหนี้สินได้ = 5%)
4. เมื่อนำรายได้ อายุ และการศึกษาเข้าทดสอบพร้อมกัน การอมขึ้นอยู่กับรายได้ อายุ และการศึกษา	การอม ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ (โดยรายได้ อธิบายการอมได้ = 28.2%)

วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างในรายได้

จากผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 พบว่า การศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อรายได้ ส่วนตัวแปรต้นที่เหลืออีก 2 ตัว (คือ อายุ และประสบการณ์การประกอบอาชีพ) ร่วมกันอธิบายความผันแปรของรายได้ร้อยละ 2.8 แสดงให้เห็นว่า อายุและประสบการณ์การประกอบอาชีพ มีความสำคัญต่อรายได้ไม่มาก ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาคตัวแปรอื่นๆ อีก 2 ตัว ที่คาดว่าจะส่งผลต่อรายได้ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย คือ ประเภทของหาบเร่แผงลอย และจำนวนชั่วโมงของการขายต่อสัปดาห์

ตารางที่ 6 การทดสอบความแตกต่างของรายได้ ระหว่างประเภทของหาบเร่แผงลอยที่แตกต่างกัน

ประเภทของหาบเร่แผงลอย	n	\bar{x}	SD	F	Sig.
หาบเร่แผงลอย	18	15,083.33	11,014.229	4.607	.004
รถเข็น	103	29,932.04	24,558.079		
แบกะดิน	103	27,114.56	18,454.015		
รวม	32	18,568.75	11,174.725		
รวม	256	26,333.98	20,559.800		

ตารางที่ 6 เป็นการทดสอบความแตกต่างของรายได้จากการค้าหาบเร่แผงลอย โดยการเปรียบเทียบระหว่างประเภทของหาบเร่แผงลอยที่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ได้ค่า $F = 4.607$ สรุปได้ว่า ประเภทของหาบเร่แผงลอย (หาบเร่ แผงลอย รถเข็น และแบกะดิน) จะมีรายได้จากการค้าหาบเร่แผงลอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 7 การทดสอบความแตกต่างในรายได้ โดยการเปรียบเทียบระหว่างประเภทของหาบเร่แผงลอยเป็นรายคู่ (ใช้ค่า LSD)

ประเภท	หาบเร่	แผงลอย	รถเข็น
แผงลอย	.004*		
รถเข็น	.020*	.316	
แบกะดิน	.557	.006*	.037*

หมายเหตุ: * หมายถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 แสดงการทดสอบความแตกต่างในรายได้ โดยเปรียบเทียบระหว่างประเภทของหาบเร่แผงลอยเป็นรายคู่ โดยใช้ค่า LSD พบว่า ประเภทของหาบเร่แผงลอยมีรายได้แตกต่างกัน 4 คู่ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้ประกอบการแผงลอยมีรายได้สูงกว่าหาบเร่ 2) ผู้ประกอบการรถเข็นมีรายได้สูงกว่าหาบเร่ 3) ผู้ประกอบการแผงลอยมีรายได้สูงกว่าแบกะดิน และ 4) ผู้ประกอบการรถเข็นมีรายได้สูงกว่าแบกะดิน

ตารางที่ 8 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงการขายต่อสัปดาห์ กับรายได้จากการประกอบการหาบเร่แผงลอย โดยใช้ Pearson Correlation (n = 256)

ประเภท	หาบเร่
Pearson Correlation (r)	.309**
Sig. (2-tailed)	.00

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (2-tailed)

ตารางที่ 8 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงการขายต่อสัปดาห์ กับรายได้จากการประกอบการหาบเร่แผงลอย ซึ่งพบว่า $r = .309$ แสดงว่า จำนวนชั่วโมงการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับรายได้จากการค้าหาบเร่แผงลอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า $r = .309$ แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไม่มาก

บทส่งท้าย: การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เมื่อกล่าวถึงผู้ค้าหาบเร่แผงลอย คนจำนวนไม่น้อยมักจะคิดถึงแม่ค้าที่ขายของตามฟุตปาร์ ซึ่งกีดขวางการเดินทางสัญจรไปมาของผู้คน และมักจะมองว่าคนเหล่านี้เป็นคนจนและการศึกษาต่ำ จึงหันมาประกอบอาชีพที่ไร้เกียรติ และรายได้ต่ำ การศึกษาคครั้งนี้จึงขัดแย้งกับความเชื่อข้างต้น ที่พบว่า ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีรายได้ค่อนข้างสูงคือ มีรายได้รวมโดยเฉลี่ยเดือนละ 29,937.58 บาท (โดยจำแนกเป็นรายได้จากการประกอบการหาบเร่แผงลอยเดือนละ 26,333.98 บาท และรายได้จากแหล่งอื่นอีกเดือนละ 3,603.60 บาท) ในขณะที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพียง 13,583.71 บาทเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอยมีเงินออมอยู่ในระดับสูง คือ จำนวนผู้มีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 66.0 มีเงินออมเฉลี่ยต่อคน = 144,090 บาท โดยเหตุผลในการออม คือ เก็บไว้เป็นค่าใช้จ่ายในอนาคต (ร้อยละ 63.7) เก็บไว้เป็นค่ารักษาพยาบาล (ร้อยละ 53.9) ไว้ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก (52.7%) เก็บไว้สร้างที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 36.7) ออมเพื่อการศึกษาของบุตร (ร้อยละ 36.2) และเก็บไว้ลงทุนทางธุรกิจในอนาคต (ร้อยละ 36.7) สำหรับรูปแบบการออมที่สำคัญ คือ การฝากธนาคาร (ร้อยละ 69.5) ส่วนปัญหาหนี้สิน พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.1) ไม่มีหนี้สิน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 30.9 เป็นผู้ที่ไม่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อราย = 20,894.92 บาท หนี้สินส่วนใหญ่เป็นหนี้นอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีสถานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล นิราทร ที่ศึกษาเรื่อง “หาบเร่แผงลอยอาหาร: ความสำเร็จและตัวบ่งชี้” (2548) โดยศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ค้าร้อยละ 56 ประสบความสำเร็จในระดับของการยังชีพ ร้อยละ 38 ประสบความสำเร็จในระดับการมีเงินออม และร้อยละ 6 ประสบความสำเร็จในระดับการขยายการประกอบการ โดยผู้ค้าที่ประสบความสำเร็จในระดับการมีเงินออมและการขยายกิจการนั้น เป็นผู้ที่มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ค้าที่มีพื้นที่ขายที่แน่นอน และมีลูกค้าประจำ ส่งผลให้มีรายได้ต่อวันอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ผู้ค้ายังมีความสามารถในการวางแผนการเงินและบริหารจัดการเรื่องเงินในครอบครัว โดยคาดว่าหาบเร่แผงลอยจะสามารถทำให้พวกเขาเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้นได้

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การศึกษาไม่ส่งผลต่อรายได้ เนื่องจากการค้าหาบเร่แผงลอยไม่ได้อาศัยวุฒิการศึกษา นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านอายุกับประสบการณ์การประกอบอาชีพ ไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อรายได้มากนัก อันขัดแย้งกับผลการศึกษาของดวงฤทัย พรธเนศ (2552) ที่พบว่า การศึกษา อายุ และประสบการณ์ประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญในการอธิบายความผันแปรของรายได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบปัจจัยอื่นๆ ที่น่าจะส่งผลต่อรายได้ คือ 1) ประเภทของหาบเร่แผงลอย และ 2) จำนวนชั่วโมงการขายต่อสัปดาห์ ซึ่งผลการทดสอบ ปรากฏดังต่อไปนี้

ประการแรก ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของหาบเร่แผงลอยที่แตกต่างกันจะมีรายได้ที่แตกต่างกัน โดยแผงลอยมีรายได้สูงที่สุด (29,932.04 บาทต่อเดือน) รองลงมาคือ รถเข็น (27,114.56 บาทต่อเดือน) แบนะดิน (18,568.75 บาทต่อเดือน) และสุดท้ายคือ หาบเร่ (15,083.33 บาทต่อเดือน) ผลการศึกษาคั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยอย่างน้อย 3 ชิ้น คือ 1) จุฑามาศ ไชยรบ (2546) พบว่า คนหาบเร่/เดินขายของ เช่น ขายไข่ปิ้ง ของเล่นเด็ก ของที่ระลึก ผลไม้ ส้มตำ และยำต่างๆ นั้นเป็นกลุ่มที่ยากจนกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของแผงลอยขายอาหารและเครื่องดื่ม 2) ชำนาญ นันทะชัย และเอกสิทธิ์ แก้วคำ (2546) พบว่า ผู้ค้าหาบเร่ ที่ไม่มีแผงเป็นของตนเอง จะมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครัวเรือน ต้องกู้เงินนอกระบบ ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ทำให้ได้รับความเดือนร้อนเพราะไม่มีอำนาจต่อรองกับทางการ และ 3) นฤมล นิราทร (2548) พบว่า ผู้ค้าที่ประสบความสำเร็จในระดับมีเงินออมและสามารถขยายธุรกิจได้นั้น โดยทั่วไปจะเป็นผู้ค้าที่มีพื้นที่ขายที่แน่นอน และมีลูกค้าขาประจำ ส่งผลให้มีรายได้ต่อวันอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ไร้ขายของที่ไม่มีพื้นที่ขายประจำที่แน่นอนก็จะไม่มีลูกค้าขาประจำ และจะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ

ประการที่สอง ผลการศึกษาพบว่า จำนวนชั่วโมงการขายสินค้าต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้จากการประกอบการหาบเร่แผงลอย ($r = .309$) เนื่องจากการมีชั่วโมงการทำงานระดับสูงย่อมสะท้อนถึงความขยันของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เช่น ในช่วงเช้านำสินค้าไปจำหน่ายในตลาดเช้า หลังเที่ยงย้ายสถานที่ไปจำหน่ายบนฟุตปาร์ตที่มีผู้คนสัญจรไปมาแน่นหนา และช่วงเย็นย้ายไปจำหน่ายในตลาดนัดอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งการมีชั่วโมงการทำงานที่ต่างกัน ย่อมส่งผลให้มีรายได้แตกต่างกัน

อย่างเด่นชัด กล่าวคือ ผู้ที่ขยันมาก/ทำงานมากย่อมได้รับค่าตอบแทนสูงกว่าผู้ที่ขยันน้อย/ทำงานน้อยอย่างมีอาจปฏิเสธได้

การศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่า ประเภทของสินค้าที่จำหน่ายส่งผลต่อระดับรายได้ของผู้ค้าขายแพร่ผวย โดยสินค้าที่ก่อให้เกิดรายได้สูงสุด ได้แก่ การจำหน่ายล็อตเตอรี่ (52,000 บาทต่อเดือน) รองลงมา ได้แก่ กวยเตี๋ยว (40,026.32 บาทต่อเดือน) อาหาร (32,653.62 บาทต่อเดือน) เสื้อผ้า/เครื่องประดับ (30,635.71 บาทต่อเดือน) ผลไม้ (28,115.00 บาทต่อเดือน) และพระเครื่อง (22,500.00 บาทต่อเดือน) ส่วนสินค้าที่สร้างรายได้ต่ำสุด 4 อันดับสุดท้าย ได้แก่ กีบซ้อป (16,780.95 บาทต่อเดือน) ขนม (16,212.12 บาทต่อเดือน) ผักสด (16,142.86 บาทต่อเดือน) และเครื่องดื่ม (15,028 บาทต่อเดือน) ตามลำดับ ซึ่งประเภทของสินค้าที่จำหน่ายแตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้เกิดความแตกต่างในรายได้ เป็นผลมาจากสินค้าแต่ละชนิดมีอัตราการลงทุนและผลกำไรต่อหน่วยสินค้าแตกต่างกัน มีอุปสงค์และอุปทานที่แตกต่างกัน รวมทั้งสินค้าแต่ละประเภทต้องการทักษะและความชำนาญที่แตกต่างกัน (เช่น ผู้จำหน่ายพระเครื่องต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องในระดับสูง) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้สินค้าบางประเภทมีผลกำไรสูง แต่บางประเภทมีผลกำไรต่ำ

ผลการศึกษานี้พบว่า ชาวบราซิลเป็นอาชีพที่มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ประการแรก “ความยืดหยุ่นทางด้านสถานที่” เนื่องจากชาวบราซิลเป็นอาชีพที่สามารถเคลื่อนย้ายสถานที่ได้ง่าย ผู้ค้าจึงสามารถหอบหิ้วสินค้าไปตั้งขายในจุดที่มีผู้คนหนาแน่นได้โดยง่าย ประการที่สอง “ความยืดหยุ่นด้านเวลา” กล่าวคือ ผู้ค้าสามารถกำหนดเวลาจำหน่ายสินค้าของตนได้ และประการสุดท้าย “ความยืดหยุ่นด้านประเภทสินค้าที่จำหน่าย” เช่น บางช่วงขายผลไม้ตามฤดูกาล บางช่วงขายหอมกระเทียม และขายล็อตเตอรี่ในช่วงใกล้วันล็อตเตอรี่ออก ซึ่งความยืดหยุ่นของอาชีพชาวบราซิลดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ผู้ค้าสามารถปรับตัวได้เร็ว และเปิดโอกาสให้ผู้ขยันทำมาหากินสามารถสร้างความมั่งคั่งและเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้นได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป การศึกษานี้พบว่า ผู้ค้าขายแพร่ผวยในเขตบางเขน มีสถานภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีเงินออมอยู่ในระดับสูง ในขณะที่

มีหนี้สินไม่มากนัก หาบเร่แผงลอย เป็นธุรกิจนอกระบบที่ใช้เงินทุนต่ำ และสามารถริเริ่มประกอบการโดยไม่ยากนัก ในขณะที่คนในเมืองใหญ่เฉกเช่นกรุงเทพมหานครต่างมีชีวิตที่ผูกพันกับการใช้บริการจากหาบเร่แผงลอยเป็นจำนวนมาก ทั้งการซื้ออาหาร ลี้อตเตอร์ เครื่องดื่ม เสื้อผ้า เครื่องประดับ ผลไม้ พระเครื่อง ขนม ผักสด และก๊ีบซ้อป ในแง่นี้ หาบเร่แผงลอยจึงทำหน้าที่ตอบสนองต่อคนชั้นกลางในเมืองใหญ่ เนื่องจากสินค้าแผงลอยมีราคาถูก คุณภาพพอใช้ และสามารถเข้าถึงได้ง่ายเนื่องจากตั้งอยู่บนฟุตพาทที่ผู้คนเดินผ่านไปมาและแวะซื้อได้โดยสะดวก อาจกล่าวได้ว่า หากมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้หาบเร่แผงลอยกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่มีคุณค่า/มีประโยชน์อย่างมากต่อคนชั้นกลางในเมืองใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้นหาบเร่แผงลอยยังเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยลดปัญหาการว่างงาน รวมทั้งยังเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง และเป็นอาชีพที่ช่วยส่งเสริมให้คนจนในเมืองสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมให้สูงขึ้นได้

การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ประการแรก ภาครัฐควรให้การสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอยอย่างจริงจัง อาทิ การจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมให้แก่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (เป็นพื้นที่ที่สะอาด สามารถประกอบอาชีพได้ยาวนาน/ถาวร ใกล้ทางสัญจรที่มีผู้คนเดินผ่านไปมา และสามารถแวะซื้อสินค้าได้โดยสะดวก ขณะเดียวกันต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาการกีดขวางทางสัญจร)

ประการที่สอง ภาครัฐควรจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยสามารถกู้เงินมาขยายกิจการได้โดยไม่ยากนัก

ประการที่สาม ภาครัฐควรผนวกการประกอบการหาบเร่แผงลอยเข้ามาสู่ระบบโดยทำทะเบียนเพื่อภาครัฐสามารถให้การสนับสนุน และจัดให้มีสวัสดิการต่างๆ รวมทั้งสามารถเก็บภาษีเพื่อเป็นรายได้เข้าภาครัฐ

ประการสุดท้าย ภาครัฐควรให้ความรู้ในการจัดการทางการเงิน ความรู้ด้านวิชาชีพ และการบริหารจัดการแก่ผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปมีดังนี้ 1) ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย เนื่องจากประชาชนที่อาศัยหรือ

ทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มที่จะได้ผลกระทบจากนโยบายดังกล่าว และ 2) ควรศึกษาปัญหาในการประกอบการทาบเร่แผงลอย (ทั้งทางด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ ไชยรบ. (2546). *วิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มคนทาบเร่ ชายหาดบางแสน (กรณีศึกษา) โครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส ในสังคมไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนส่งเสริมการวิจัย, กรุงเทพฯ.*
- ชำนาญ นันทะชัย และ เอกสิทธิ์ แก้วคำ. (2546). *ทาบเร่แผงลอยในเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย (กรณีศึกษา) โครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ.*
- ดวงฤทัย พรธนศ. (2552). *วิเคราะห์รายได้ รายจ่าย หนี้สินและการออม ของครัวเรือนทาบเร่แผงลอย : กรณีศึกษาชุมชนท่าพระจันทร์. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.*
- นฤมล นิราทร. (2548). *ทาบเร่แผงลอยอาหาร : ความสำเร็จและตัวบ่งชี้. วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.*
- พัทตร์วิไล สหุณาฟู. (2546). *วิถีชีวิตทาบเร่แผงลอยในเทศบาลนครขอนแก่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ.*
- เรณู สังข์ของจิ้น. (2534). *การประกอบอาชีพของแรงงานหญิงในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกอบการทาบเร่ประเภทอาหาร. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.*
- ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม. (20 ธันวาคม 2553). สืบค้นจาก <http://www.socialwarning.m-society.go.th/socwarn/data/view.php?recordID=8193>.
- สมนึก แผ่จนคร. (2546). *ความยากจนของกลุ่มทาบเร่แผงลอย จังหวัดเชียงใหม่ (กรณีศึกษา) โครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส ในสังคมไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ.*

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. (17 มกราคม 2554). สืบค้นจาก <http://m.posttoday.com/articlestory.php?id=69064>.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (17 มกราคม 2554). สืบค้นจาก <http://www.dailynews.co.th/newstartpage/index.cfm?page=content&categoryID=354&>.

ThaiPR.net. *กทม. ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบท่าบเร่-แฉงลอย*. (17 มกราคม 2554) สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/prg/250953>.